

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

חיי שרה — כ' מרחשון
גליון ח (רסב)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וחמש לבריאה

בס"ד עש"ק פ' חילי שרה תהא שנת מלך המשיח

ת ו כ ן ה ע נ י נ ל י ה

ל ק ו ט י ש ל ח ו ת

- ג ציונים ומפתחות ללקו"ש על הרמב"ם .....
- ג הלימוד מזה שכתוב שנה בכל כלל וכלל .....
- ד דאברהם קבל שכר על העשרה דורות שמנח .....
- ד למה השמיט אדה"ז מנחת תמיד של שחר מסדר עבודה דיו"כ ..
- ו גדר חיוב קטן בת"ת .....

נ ג ל ה

- ז חזקת איסור בע"א .....
- ח תוס' כהפנ"י או כהרמב"ם .....
- ח הפסק בברכת התורה .....
- ט בפרש"י פ' נח ד"ה לדרת עולם (גליון) .....
- ט נקב בחכית בשבת החיוב מצד פתח .....

ש י ח ו ת

- יא בבאור כ"ק אד"ש בהפסוק "אשר אראך" .....
- יב בנוסח המברק שבתא טבא ויומא טבא .....

ש ו נ ו ת

- יב הערות בס' מאמרי אדה"ז .....
- יג כהן משוח מלחמה .....
- יג אגה"ק סי"ט .....
- יד קרבן על המזיד .....
- יד עיבור שנה בימי הגאונים .....
- יד יוסיפון .....

מביאים אנו בזה ציונים ומפתחות לביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א על שיעורי הרמב"ם הנלמדים לשבוע הבע"ל.

המערכת

א. הלכות פרה אדומה

רפ"ב: "מעלות יתירות עשו בטהרת פרה אדומה": לקו"ש חלק ב ע' 1060 - טעם פנימי בזה.

פרק ו הלכה יב: "אם היו חרבין... לשנים רבית יתר משבע... כשריח": לקו"ש חלק ו' ע' 92 - למה מים נפסקין לאחר שבע שנים אינה נקראים מים ה"מכזבין", וכן ראה לקו"ש חלק טו ע' 427.

הלכות טומאת צרעת

סוף פרק ב: לקו"ש חלק יב ע' 66-81

* * *

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ב. בלקו"ש חלק כ' חיי שרה על הפסוק ויהיו חיי שרה מאת שנה ועשריח שנה ושבע שנים, מסביר רש"י "לכך נכתב שנה בכל כלל וכלל לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו בת ק' כבת כ' לחטא מה בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין אף בת ק' בלא חטא, ובת כ' כבת ז' ליופי."

ואח"כ על הפסוק ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים (כה; ז) מסביר רש"י "בן ק' כבן ע' ובן ע' כבן ה' בלא חטא":

ובפסוק ואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה ושלושים שנה ושבע שנים... (כה, יז) לא מסביר רש"י כלום, ושואל מהו החילוקים שביניהם.

ונקודת הביאור, שאחר רש"י אמר שכשכתיב שנה בכל כלל וכלל כל א' נדרש לעצמו ודורשים שני לימודים. אצל שרה בת ק' כבת כ' לחטא: ובת כ' כבת ז' ליופי; אנו כבר יודעים שגם אצל אברהם יש שני לימודים, לימוד א': "בן ק' כבן ע'", ולימוד שני "ובן ע' כבן ה' בלא חטא", ורש"י לא אומר מהו הלימוד הראשון כי זה מובן מאיליו. בן ק' כבן ע' לכה, כי בזמן אברהם נתמעטו השנים וירד חשון כח בעולם ומיהרו תולדותיהם בני ס' ובני ע' ואברהם בגיל ק' ה' חזק כבן ע'. (עיין רש"י יז, יז).

ובנוגע ישמעאל רש"י לא אומר כלום כי זה אותו לימוד כמו אברהם, בן ק' כבן ל' לכח; ובן ל' כבן ז' לחטא, ומלמד שכבר בגיל ל' עשה תשובה.

ויש להעיר. שכשאברהם שילח את הגר וישמעאל (פרק כא, יד) כתוב וישכט אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר... אומר רש"י "ולא כסף וזהב לפי שהי' שונאו על שיצא לתרבות רעה".

ואילו אח"כ בניסיון העקדה כתוב קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת (כב, ב) אומר רש"י את בנך אמר לו שני בניו יש לי אמר לו את יחידך אמר לו זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו אמר לו אשר אהבת אמר לו שניהם אני אוהב אמר לו את יצחק". ואז הי' ישמעאל בן נ"א שנה.

יוסף יצחק הלוי קירש
- תות"ל 770 -

ג. בגליון ו (רס) מקשה הת' י.י.כ. בהמבואר בלקו"ש חט"ו לך לך (א) ע"ז שאברהם קבל שכר העשרה דורות שמנח וכו', כיון שפעל וכו', משא"כ נח, והקשה הנ"ל, דהרי נח לא יכול הי' להתעסק עמה כיון שהם היו רע גמור (כמבואר בהשיחה שם).

וכבר שאלו זה בשו"ת התלמידים (אהלי-תורה) חט"ז ס"ב-ג (עמוד ח'). ובשו"ת התלמידים ח"י"ח נדפסה מענה כ"ק אד"ש ע"ז:

"עדיפא הו"ל להקשות בסנה' (קב, רע"ב) למה נענש וביותר - מנשה.

ע"פ: א) נגלה - עיין דמב"ס שמונה פרקים פ"ח.
ב) חסידות - בב"י ענין הקניג'י, טיקלא (ש' הבחירה - לאדהאמ"צ).

ע"פ נורא עלילה על בנ"א. ועוד".

משה מנחה מענדל איידעלמאן
- תות"ל 770 -

ד. בלקו"ש חלק יט עמ' 563 נדפס קושי' שהקשה חכם אחד לכ"ק אדמו"ר שליט"א למה השמיט אדמו"ר הזקן בסדר העבודה דיו"כ "מנחת התמיד של שחר", וכ"ק אד"ש מעיר (הערה 1) שכן הוא לפי לשון המשנה יומא (פ"ג מ"ד) [לא, ב], וראה שז' (הערה 2) תירוצו של כ"ק אד"ש.

ולהעיר שבתוס' ישנים יומא (לב, ב) עמדו בזה, ומתריצים: ומנחה וסולת (אולי צ"ל: דסולת) בכלל חביתין, וצ"ב הכוונה וברש"ש כותב על דבריה: וזה דוחק, וראה בפ"י מלאכת שלמה על משניות שג"כ מתרץ (כתי' התוס' - כלי להביא דבריהם) שסולת בכלל חביתין, ומסביר: דלשניהם שז מנחה דמטעה זה תנא בפירקין דלעיל (פ"ב מ"ג - כה, א) חביתין גבי סולת והדר תני יין אע"ג דיין וסולת תרווייהו צרכי התמיד ניהו משום דלשניהם שז מנחה להם, וראה שז עוד.

וראייתו מהמשנה שז אינו מוכן כי נראה כפשטות דהמשנה סידרה לפי סדר העבודה שמקריבין החביתין לפני יין הנסכים וכפי ש"אכתי מסדר מערכה משמ"י דגמרא" (וראה תוס' ישנים שם ד"ה מי שוחט), ואולי כוונתו לטעמו של דבר למה מקריבין חביתין כיון מנחה לנסכים משום דשז מנחה עליו, ודבר זה מכואר בגמ' יומא שם (לד, א).

וקצת צ"ע התירוץ בתוספת רעק"א שמתרץ עפ"י מהרמב"ם העתיק לשון המשנה בהל' עבודת יוהכ"פ (פ"ב ה"ב ופ"ד ה"א) החביתין והנסכין (במקום: והיין) לפי"מ שכותב הרמב"ם בהל' מעשה הקרבנות (פ"ב ה"א) היין והסולת שמביאין עם הקרבן הם הנקראין נסכים, וא"כ במש"כ הרמב"ם והנסכים הרי"ז כולל גם היין וגם הסולת, וצ"ע כי לפי"ז לא כתבם הרמב"ם, לפי סדר העבודה כי החביתין מקריבין לפני הנסכים (היין), ובפרט בפ"ד שהרמב"ם מסדר - כפי דבריו בתחלת הפרק - סדר כל המעשים שביום זה.

ועוד תירוצים לקושיא הנ"ל יש בהגהות הרש"ש וכערון השלחן העתיק הל' עבודת יוהכ"פ.

* * *

בגליון רנ"ו עמ' יד נתפרסם עדות מפי הרב אלתר שי' הילביץ על בעל ה"שדי חמד" שהי' מוסמך איש מפי איש מהב"ד של הר"י בירב.

וראוי לעדות חשובה זו להתפרסם במקורו מה שכותב הרב הג"ל, בספרו "חקרי זמניה" חלק ב' (ירושלים תשמ"א) במבוא עמ' 14 הערה 25, וכך הוא כותב: אאמו"ר הוסמך על ידי רבנים גדולי הדור, ובתוך הסמיכות ראיתי אחת שהיתה של ר' רפאל שפירא ז"ל ואלי' מצורפת סמיכתו של ה"שדי חמד", ואאמו"ר הסביר לי, שקבלה בידו שה"שדי חמד" הוא מוסמך מפי מוסמך עד המוסמכים של מהר"י בי רב, ולכן כשחזר ה"שדי חמד" בשנת תרנ"ט לאה"ק, ביקש להיסמך ממנו (אאמו"ר גם מובא ב"שדי חמד"). וראוי לציין שידוע לי שעוד אחז

ממשפחתנו, ש"ב של אאמו"ר, הר"ר בנימין לוויין, רב בוויאזמא (בדרך מסילת הברזל מסמולנק למוסקבה), גם הוא מוסמך מה"שדי חמד", וכפי הנראה זאת היא מסורת חבדית, אינני זוכר אם אאמו"ר אמר לי שזאת היא מסורת מה"צמח צדק". - עכ"ל שם.

וקשה ליניחם זאת להצמח צדק כי בעל שדי חמד נולד בתקצ"ג והצמח צדק נפטר בתרכ"ו, ובעל שדי חמד הי' אז רק כבן שלשים.

א' התמימים

- תות"ל כפר חב"ד -

ה. בגליון האחרון (ז) אות ז' מביא הת' ש.ש.ד. "סתירה" בין מ"ש בלקו"ש חיל"א למ"ש בחי"ז לגבי שיטת אדה"ז בחיוב ת"ת על הקטן, דהמשמעות בחיל"א (ע' 44) היא דמ"ש אדה"ז ריש הל' ת"ת "אע"פ שהקטן אינו חייב כו"י" היינו משום דס"ל דאין חיוב על הקטן כלל, ובלקו"ש חיל"ז (ע' 233 הערה 17) דלשיטת אדה"ז יש חיוב על הקטן בת"ת.

ומביא שם מ"ש ע"ז בהערות וציונים להרב אשכנזי שי' "ולכאורה צ"ל דאין סתירה בזה, דבאמת הקטן מצ"ע אינו חייב אלא החיוב רק על האב, רק מכיון שיש חיוב על האב ללמוד כמילא נעשה גם הוא מחוייב מצד חיוב האב וכשלא לימדו אביו חייב ללמד א"ע אע"פ שהוא קטן להשלים חיוב האב כו"י". וכותב ע"ז הת' הנ"ל "אבל תירוץ זה קשה לתרץ, דאפילו אליבא דהרמב"ח כל טעם חיוב דהכך הוא בזמן שאביו לא למד עמו... ואח"כ אומרים שאדה"ז סובר דאין חיוב לקטן משמע אפי' כשאין לו אב".

ונראה שטעה בהכנת הדברית, ולכן הקשה מה שהקשה. דפירוש הדברית אינו שיש חילוק בין חיוב הקטן כשיש לו אב לחיובו כשאין לו אב, אלא הכוונה היא לחלק בין ב' אופנים בחיוב הקטן. דבחיל"א קאי בחיוב הקטן מצ"ע, משום דשם מפרש שיטת הרמב"ם בפשטות שחיוב הקטן ללמוד כשיכיר הוא מחמת חיוב הקטן עצמו (בתור הכנה למעשה המצוות שלו כשיהי' גדול וכדומה), וע"ז כותב שלדעת אדה"ז אין חיוב כזה, וכמ"ש בפירוש שהקטן אינו חייב. אמנם בחיל"ז מפרש שיטת הרמב"ח בטעם חיוב הקטן בת"ת מחמת שהאב אינו יכול לקיים מצוה זו בלעדיו, כמפורש בהמשך השיחה שם (עיני"ש), וע"ז מביא בהערה שגם בשיטת אדה"ז יש לומר כן (מכיון שכתב "כשיכיר" לפני "שיגדיל"). אבל אין זה סתירה להדיוק שבחיל"א ממ"ש אדה"ז שהקטן אינו חייב בדבר, כי בטח שמצ"ע אין עליו חיוב זה. ופשוט הוא.

הרב משה ישראלי

- ברוקלין נ.י. -

נ ג ל ה

ו. כתב הגרע"א בחי' ליו"ד סי' ט"ו (הועתק בחידושי למס' גיטין ב' ע"ב וז"ל שח): "אבל הכא דאתחזק איסורא דא"א אף דהשליח מעיד, קודם הגירושין שגט זה כשר לגרש בו דנכתב לשמה. ובזה עתה אינו מוציאה מחזקתה, דהא גז כפי עדותו עתה היא אשת איש אלא שמעיד דאפשר לגרשה בגט זה. וזה אינו נגד החזקה דהא פשיטא דיכול לגרשה בגט כשר, אעפ"כ מקרי חזקת איסור במה דנדון אחר הנתינה דמגורשת ע"י גט זה עפ"י עדות העד", עכ"ל.

ומשמע שר"ל דאעפ"י שבכלל אמרינן דה"א איסור עצמו בע"א יוחזק", כגון בע"א אומר דחלב כליות הוא ואח"כ באו ב' עדים שאכלו חייב מלקות - ואעפ"י שרק ע"א אמר דחלב כליות הוא ואין לע"א לחייב מלקות - מ"מ שאני הכא שהע"א אמר דחלב כליות הוא, וע"ז נאמן ממש כמו ב' עדים. והוא לא חייב מלקות.

ולכאורה הכא נמי הוא (הע"א) רק אומר שגט זה כשר. וא"כ ע"י ב' החתימות הכשרות נוכל לגרש האשה, ולא שע"י ע"א מגרשין האשה - ר"ל זה רק גילוי מילתא דגט כשר הוא ע"ד הגילוי מילתא, דחלב כליות הוא.

וע"ז מתרץ דחילוק פשוט יש ביניהם, דשח הע"א אמר דחלב כליות הוא. וממילא לא תאכל אותו (נמצא דהעדאתו אינה לחיבו מלקות). אבל כאן הע"א אומר דזה גט כשר. וממילא תוציאה מחזקתה חזקת אשת איש.

והנה, לפי גדר זה בהאיסור עצמו בע"א יוחזק, יוקשה דברי הלקח טוב שכתב, בכלל ב' דאעמה"ד, וז"ל: "דהא קי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב... דנהי דמבואר בסנהדרין דס"ט ע"א דאזלינן בד"נ בתר רובא, עכ"ז כבר הקשו התוס' בפ"ק דסנהדרין דאטו דיני נפשות קולי מדיני ממונות, ואדרבא מבואר שח איפכא בגמ' עש"ה. ונראה לתרץ דרק כשהרוב בא מיד לחייב הנדון, כגון רובא לרדיא זבני שבא הרוב רק לחייב המוכר בכה"ג, לא מהני רובא, משא"כ בהך דסנהדרין דס"ט שח דרובא דאינשי טעו בעיבורא דירחא שהרוב מורה כן שאין הכחשה בין העדים וא"כ הרוב מורה רק שיש עדים, והחייב שלו בא שוב מכח העדים. לא מכח הרוב ע"כ שפיר אזלינן בתר רוב... כעין דברי הרמב"ח ז"ל הנוודעיה דהאיסור עצמו בע"א יוחזק. (וראה בארוכה בש"ש, שמעחתא ד' מפרק ו' עד י'), משא"כ לחייב עונש מיתה ע"י דין שבא הרוב מיד להעניש זה שפיר לא אמרינן כמו דאין הולכין בממון אחר הרוב. עכ"ל.

ולכאורה מה בכך "שהרוב מורה שאין הכחשה כיון העדיין"
אבל זה לחיובו ע"י העדיין. (וכפ"ש הגרע"א הובא לעיל).
או ממונות או נפשות.

ואה"נ דלא רמינן גברא אגברא, אולח לפי"ז צ"ב איך
ילמוד הגרי"ע (לקח טוב) הגמ' בגיטין.

מ.מ. כהן

- תלמיד בישיבה -

ז. במס' כבא כתר ד, ב: מבאר הגמ' שבמשנתנו תנא אד"ז
וכל מילי דאדם, ואח"כ מקשה דמהו חידושו של ר' אושעיא,
ומבאר שר"א תני תרי גווני אדם, אדח דאזיק אדם ואד"ז
דאזיק שור. וחולקין בזה המהר"ם עט הפנ"י, שהמהר"ם סב"ל
שהגמ' הדר לי' ממ"ש לפני"ז דמשנתנו איירי בכל מילי דאדח,
אלא משנתנו איירי רק בדאזיק שור כו', והפנ"י לומד שכאמת
לא הדר בי' ממ"ש, ור"א רק מפרט כדי לשלול ענין של טעות.
עיל"ש.

ועי' תוס' ד"ה תרי גווני אדם, שמקשה "וא"ת כיון
דתני תרי גווני אדם ליתני נמי ג' אבות בשור, הקרן והשן
והרגל", עכ"ל. מקושייתו נראה שסב"ל כהפנ"י, דלמהר"ם
מובן בפשטות. שבאדם המזיק, שכמתני' איירי רק בדאזיק שור
מבאר ר"א בדאזיק אדם, אבל בשור, דכמתני' איירי בכל מילי,
למה יפרט ר"א, וק"ל.

אבל מתוס' (ב, א) ד"ה השור והבור, שכתב שאדם כתוב
בפ' אמור מכה כהמה ישלמנה, ולא קאמר מקרא דכי יריכון
וכו' דפ' משפטים, משמע דסב"ל כהמהר"ם שמשנתנו איירי רק
בדאזיק שור.

שלום משה פלטיאל

- תלמיד בישיבה -

ח. בגליון לב (קלה) העיר הרב ד.ו. במ"ש בספר יגדיל
תורה עמ' 4 (במכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א) כתב בנוגע לברכת
התורה וזלה"ק: וצע"ק הדין בברכת התורה דאזנן שמת מתו
ונקבר תיכף דה"ה פטור מכל המצות (ראה שו"ע אדה"ז רסע"א
וש"נ) ואין לך הפסק גדול מזה עכלה"ק. והעיר הרב הנ"ל
מ"ש בשו"ת ארץ צבי (להגאון מקאזיגלוב זצ"ל) סי' יח שהקשו
לו קושיא זו ותירץ עפ"י מש"כ הכ"י סי' ע"ז דאפ"י הוא
בכה"כ ובית המרחץ ל"ח הפסק לענין ברכת התורה כיון דג"ז
בכה"כ יש דיניהם שצריך להזהר וכו'. וכיון שצריך להתנהג
שם עפ"י תורה חשיב זה ג"כ תורה וה"נ י"ל לגבי אונן דגם
אונן יש לו דיניהם השייכים אליו דאסור לו לאכול אלא בבית

חבירו, או לעשות מחיצה ואינו מיסב ואוכל, ואינו אוכל
בשר ואינו שותה יין וכו' וכיון דצריך להתנהג עפ"י תורה
חשיב זה ג"כ כתורה ול"ח הפסק עכתו"ד.

ויש לומר בזה עפ"י מ"ש בשו"ע אדה"ז סי' מ"ז סעי'
ו' בנוגע למרחץ ובה"כ דאינו מסיח דעתו מלימודו אח"כ לכן
אי"צ לברך, עיי"ש, והנה מזה שלא כתב אדה"ז טעם הנ"ל משום
דצריך אז להתנהג עפ"י תורה מוכח דלשיטתו אי"ז טעם מספיק
שלא להתחייב אח"כ בברכת התורה ולכן נשאר ביגדיל תורה.
בצ"ע בנוגע לאונן.

שאל שמעון דויטש
- תלמיד בישיבה -

ט. בגליון העבר (ז) אות ח' שאל הר' וו. ר. על פירש"י
בפ' נח ט, יב. ד"ה לדרת עולה שרש"י מפרש "נכתב חסר"
דלכאורה צלה"ב הרי מצינו בכו"כ מקומות שלשון דור נכתב
חסר ואין רש"י מפרש כלום, ומביא דוגמאות לזה ע"כ.

והנה כבר נתבאר בזה בהתוועדות דש"ק פ' ראה תשמ"ג,
ביאור כללי בסוגיא דלימוד הענין דחסירות ויתירות בפירוש
רש"י (ראה הנחה בלה"ק דהתוועדות הנ"ל סי"ט והלאה,
ובהוספה שבסוף השיחה).

והתוכן דהכלל הוא: כאשר ישנו קושי בפסוק, ושישנה
בה תיבה שנכתבה חסר שמצד פשש"מ יש סכרא שהכתיב דתיבה
צ"ל מלא דוקא מכאן רש"י הטעיה ד"חסירות" - כי כאשר
הכוונה היא להדגיש ענין של חסרון - כותב רש"י ומדגיש
"נכתב חסר".

ובנדו"ד "לדרת עולם" מפרש רש"י נכתב חסר שיש דורות
שלא הוצרכו לאות לפי שצדיקים גמורים היו כו' חסרין בדורות
שחסר בהם דורו של יחזקאל כו'.

צבי הירש ראסקין
- תלמיד בישיבה -

י. בשו"ע אדה"ז סי' של"ד סק"א וז"ל: ובלבד שלא יתכוין
לנקבה נקב יפה שיהא לה לפתח נאה שא"כ ה"ה מתקן כלי וחייב
משום מכה בפטיש ע"כ. ובס' מ"מ וציונים כ' עלה - ע"ל סי'
ל"ז וט"ו וט"ז סק"א וצ"ע.

וחסר לי הבנה בדבריו ובהקדימה: לאדמוה"ז שז דהעושה
נקב יפה (בחבית שאינה גמורה שדכוה בזפת) שיהא לה לפתח
נאה מתקן וחייב משום מכה בפטיש, ובפשטות נראה דחייב ע"ז
מדאו' משום מכה בפטיש, ובט"ז שז כ' "דכ"ז אינו אלא

מדרכנו דאו' אינו חייב אלא כשעושה נקב להוציא ולהכניס כלול של תרנגולים, רק גזרו חכמים על נקב אפ"ל להוציא ולהכניס בלבד, וכ"ה בדין ששבירת החבית אינו אלא להוציא מה שבתוכה א"כ אינו חייב רק מד"ס וזה לכאורה הצ"ע בדברי רבינו, דכ' דחייב כאן משום מכה בפטיש.

והביאור יובן עפמ"כ רבינו סעי' ט"ו וז"ל: אבל בגופה של חבית אסור לעשות נקב אפ"ל מלמעלה אף שאין דרך לעשות שז' פתח, לפי שכיון שאם הי' עשוי להכניס ולהוציא הי' חייב עליו מן התורה אף שעשאו מלמעלה לפיכך גז' כשאינו עשוי אלא להוציא בלבד אסור מד"ס אף שעשאו מלמעלה, עכ"ל.

ומבואר דרק במקום שאין דרך לעשות נקב בכה"ג אינו חייב מה"ת עד שיעשה כדי להכניס ולהוציא, משא"כ בנדו"ד בפתח חבית של יין שהדרך לעשות לה פתח נאה כדי לשפוך היין א"כ חייב אפ"ל רק להוציא - כשמתכוין לכך, משא"כ כלול של תרנגולים שאין הדרך (של תיקון כלי) לעשות בה נקב יפה - ואין הנקב שעושה בשביל הפתח עצמו רק בשביל הלול - להכניס אווירא ולהוציא אגמא - (ובמלים פשוטות, בחבית התיקון הוא בפתח, ובלול התיקון הוא כלול ואין הפתח עצמו תיקון בפ"ע). וא"כ יוצא לנו דכלול אינו נק' פתח גמור רק היכא דעשוי להכניס ולהוציא משא"כ בחבית.

וכ"ז מדויק בלשון רבינו דבחבית כ' שא"כ ה"ה מתקן כלי וחייב משום מכה בפטיש, כשעושה פתח נאה, דזהו המלאכה דאורייתא דמכה בפטיש (כמש"כ רבינו ס"י ש"כ דרך האומנים העושים כלי מחכות להכות בפטיש על הכלי אחר שנגמר כדי להשוות עקמימותו בהכאה זו והכאה זו הוא גמר מלאכת הכלי ועד"ז בנדו"ד) שהפתח היפה הזאת זו היא תיקון הכלי - שעכשיו ראוי הוא להשתמשות שלו.

ובסעי' כ' (בלול של תרנגוליה) כתב שנקב זה הוא פתח גמור וחייבין על עשייתו משום תיקון כלי שהיא תולדת מכה בפטיש כמ"ש בס"י ש"כ, א"כ התיקון הזאת אינו רק תולדת מכה בפטיש כמשי"כ שם וכל העושה שז' דבר שהוא גמר עשיית הכלי ותיקונו, הרי גמר זה נחשב למלאכה והוא תולדת מכה בפטיש שהיתה במשכן שבלול הי' קליח ככל הלולים גז' בלי תיקונו, ועכשיו שרוצה לשפר אותו ע"י הוספה ותיקון זו - אבל זה אינו גמר מלאכת הכלי, שמה שהוא גמר מלאכת הכלי זהו חיובו (דאו') היינו האב.

ולכן מדייק בלשונו גמר עשיית הכלי, שלגבי נחשב זה ג"כ לעשי' אבל לא מלאכה - שהאב היינו המלאכה. והכל על מקומו יבא בשלוח, וגם הרווחנו שירד הצ"ע של הס' הנ"ל דרבינו אינו מוכרח לשיטת הט"ז, דאדרבה לפי"ז תיקשי אדברי

הט"ז שכ' שאינו רק איסור דרבנן ככה"ג ועפ"י הנ"ל הוי מלאכה דאורייתא וכן הק' בפרי מגדים והניח בצ"ע.

ש.ז.ל.

- ברוקלין נ.י. -

ש י ח ו ת

יא. בהתוועדות דש"פ לך ביאר כ"ק אד"ש הפסוק אל הארץ אשר אראך וזלה"ק (הנחה בלה"ק אות כ"ה): הקב"ה אמר לאברהם "לך לך גו' אל הארץ אשר אראך" ולכאורה (1) היכן מצינו בהמשך הכתובים שהקב"ה הראה ואמר לו לאיזה ארץ ילך? ... בפל' האוה"ח "ולא הוצרך הכ' להודיע כי ה' הודיעו המקום כי הוא מובן מעצמו". אמנם בלימוד ע"ד פשוטו של מקרא לא מסתבר לומר כן, ועכ"פ אח' רש"י סובר כן הי' צריך לומר זאת בפירושו.

והביאור בזה (שם אות לו): ... הנה כאשר אברח המשיך בדרכו המשיך ללכת לאותו כיוון לארץ כנען, ובהגיעו לארץ כנען "ויעבור אברהם בארץ" היינו, שעדיין לא התישב בה עד ש"וירא ה' אל אברו. ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת" ואז ידע שצריך להישאר בארץ הזאת.

הקב"ה אמר לאברהם לך לך וגו' אל הארץ אשר אראך, היינו, שיראה לו את הארץ ולא שיאמר לו לאיזה ארץ ללכת, שהרי לא נאמר אל הארץ אשר אומר אליך (כפי שנאמר בפסוק שמביא רש"י בתור דוגמא: על אחד ההרים אשר אומר אליך). ואכן בהגיעו לארץ כנען אמר לו הקב"ה "לזרעך אתן את הארץ הזאת" היינו שהראה לו מראה באצבעו ואומר זה... עכ"ל.

לכאורה צריך להבין בפרשת העקידה, שהקב"ה אמר לאברהם "לך לך אל ארץ המרי" ... אל אחד ההרים אשר אומר אליך", ר"ל שהקב"ה הבטיחו אמירה ולא שיראה לו איזה הר, הרי כפועל הקב"ה הראה לו ההר כמובן מפרש"י (כב, ד) ד"ה "ביום השלישי, למה יאחר מלהראותו...". וד"ה "וירא את המקום, ראה ענן קשור על ההר", (וא"א לומר שרש"י בא לתרץ המילה מרחוק, שאין ראה מרחוק כיון שראה את הענן כיון שרש"י לא מעתיק המילה מרחוק בד"ה).

ואף אם תמצי לומר שבפסוק ט' כתוב ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלוקים וכו' הכוונה להר עצמו ר"ל שהקב"ה אמר לו איזה הר א"כ למה צריכים ב' הדברים א) להראות. ב) ולומר (מ"ש וילך אל המקום אשר אמר לו האלוקים שבפסוק ג' בפשטות הכוונה לארץ המורי' לא לאיזה הר מיוחד).

בעקידת יצחק (עה"ת) שער כ"ב ועל פרק זה מכאן שבאמת הקב"ה לא אמר לו איזה הר כמו שהבטיח ומה שראה ענן קשור לא הפיל ששמה מקום המזבח ומה שהפסוק אומר "ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלוקים" הפיל לארץ המוריה עינ"ש. אבל קשה לפרש זאת בפרש"י.

שלמה הכהן טוויל
- תות"ל 770 -

לב. בשיחת ש"פ נח (הנחת הת' סמ"א) נתבאר אודות נוסח המברך דפעמים בא שבת לפני יו"ט ולפעמים ההיפוך כי באמת יו"ט הוא רק מקראי קודש ולא כשבת שהוא קודש מצ"ע ולכן יתכן להקדיח שבת לפני יו"ט, ובפרט גם מצד הענין דעירוב תבשילין, ולאידך לא כאו"א יודע מהנ"ל דיו"ט הוא מקראי קודש כו' כמילא יש להקדים גם יו"ט לפני שבת, ע"כ התוכן, עינ"ש בארוכה.

אולי יש להוסיף בזה ג"כ עפ"י הנ"ל דבנוגע לר"ה שגם בא"י ישנו ב' ימים של ר"ה נמצא דשייך לומר גם להח שבתא טבא לפני יומא טבא כיון דאין הפסק חול בינתיים, אבל בנוגע לסוכות דבא"י יש יוח חול בינתיים, לכן לא שייך לומר שבתא טבא לפני יו"ט.

אברהם ישע"י הולצברג
- תלמיד בישיבה -

ש ו נ ו ת

יג. בס' מאמרי אדה"ז נביאים ע' שלב (הערות על עמ' רסו) על ד"ה לה"ע אני ה' לא שנית "ומופיע ג"כ מאמר זה בשינויים (ובקיצור יותר) בספה"מ תקס"ה ח"א ע' שא... וכנ' שנאמר עוה"פ בשנת תקס"ה" הנה הנוסח שנדפס בסה"מ תקס"ה הוא אותו ההנחה שבכאן (בשינויים קלים) ושם נמ' רק חלק מהמאמר (עד ע' רסח שו"ה "אינו" תיבת "כנ"ל).

שם (הערות לע' ער) "וכמ"ש במ"א בענין ואנכי עפר ואפר... ראה אגה"ק סט"ו" עי' מ"ש הרב ש.ד.ח. הכהן בגל' נב (רנא) על אגה"ק הנ"ל, (עפ"י סה"מ תקס"ג) שנכתב קודם ש"פ מקץ תקס"ג (זמן אמירת המאמר הוא) ומכאן יש ראי' שנכתב קודם ש"פ פנחס תקס"א (זמן אמירת המאמר הזה).

* * *

בס' מאמרי אדה"ז ענינים ע' תקעז במפתח שמות ספרים

ואנשים נרשט "ח"ה (?) קפ"ז" הנה המאמר דע' קפז נמצא
 בקובץ מרחפת ושם "בחוה"ל" דהיינו "בחובת הלכות" וזה
 פשוט.

צ"ע שלא נדפס בסה"מ פרשיות ד"ה וזכרתי את בריתי
 יעקב (מש"פ בחוקותי תקנ"ח - נזכר בהוספות לסה"מ אתהלך
 עמ' שכה הערות לעמ' צח) וד"ה תמיה תהי' (מש"פ שופטים
 תקס"א - נזכר בהוספות לסה"מ אתהלך ע' שכט הערות לע' ר).

יוסף יצחק קעלער

- תלמיד בישיבה -

יד. הערות בנוגע כהן משוח מלחמה:

(א) במצודות דוד לשמואל-ב (ט, יז) כותב ש"צדוק"
 ה' משוח מלחמה. ולע"ע לא מצאתי מקורו.

(ב) בהגהות יעב"ץ ליומא ט, א כותב: היוסיפון...הי'
 מהכהנים החשובים ומשוח מלחמה. ויש לעיין אם נמצא זה
 ברז"ל.

(ג) במנחת חינוך מצוה קז וז"ל: לענין המסופר
 ביוסיפון (אינו תח"י לעיין בו) שיהודא המכבי בן מתתיהו
 כה"ג בעצמו היו נמשחין למשוחי מלחמה היינו דהיו נקראים
 כן דרך כבוד...וגם נראה לענין מה שכתן משוח מלחמה מדבר
 אל העין בשעת המלחמה...לא ה' ד"ז נוהג בבית שני.

ולהעיר מספר מכבים א (ג, נו) ויאמר (יהודה) לבוני
 בתים ולמארשי נשים ולנוטעי כרמים ולרכי הלכב לשוב כל איש
 לביתו על פי התורה.

* * *

באור התורה בהעלתך ע' שסד מביא ופ'י באגה"ק (ד"ה
 עוטה אור) שבחי' חכמת אלקות המלוכשת בתרי"ג מצות התורה
 נק' (בתניא לפננו ניתוסף: בשש) בחי' אחורייה דחכמה כו'
והוא כאין לגבי פנימי' החכמה המיוחד בא"ס ב"ה כו' ולכן
משרבע"ה שהשיג עד אחורי' דחכ' זכה שתנתן התורה ע"י
 (בתניא לפננו ובררך מצותיך מא, א: ע"י התורה) כו' עכ"ל.

ולהעיר שהשורה המודגשת לא נמצא בתניא. ואין לתרץ
 שכן היתה הגרסא בדפוסים הראשונים (שלפני הצ"צ) שהרי קטע
 זה הועתק ג"כ בדרך מצותיך כנ"ל ושם הלשון כלפנינו.

ואולי אפ"ל עפ"י המבואר בהערות ותיקונים לתניא
 לע' פג בשם הרמ"א שעכ"ל אפ"ל גם אם הוא בשינוי קצת שתוכן

שורה זו הוא בתניא קכט, ב בשורה המתחלת (להתלבש).

בתניא: הח כאין לגבי בח'י פנים המיוחד במאציל ב"ה באוה"ת: והוא (וכ"ה בהערות ותיקונים וצ"ל הוא) כאין לגבי פנימי' החכמה המיוחד בא"ס ב"ה. ואם שגיתי אתי תלין.

* * *

להמדובר באחרונה בענין קרבן על המזיד יש להעיר מאור התורה מטות ע' רסד וז"ל: ואפ"ל הקרבן מהני קצת אפי' למזיד והיינו אחר התשובה שע"י התשובה זדונות נעשו לו כשגגות עכ"פ והרי על השוגג מהני קרבן.

* * *

בגליון נצו"י כתבתי אודות המצויין בלקו"ת אל אגה"ק עוטה אור ס"י"ח ויש להוסיף על הנסמן שם. שכ"ה גם באור התורה בראשית תקס"א, ב. ולהעיר ג"כ מאור התורה משלי שמצויין על אגה"ק מה יפית ס"י"ט.

* * *

בלקו"ש חלק כג ע' 345 בנוגע ליוסיפון וז"ל: לא ראיתיו מוזכר בתואר רבי יוסף.

ולהעיר א) בסדר הדורות בחלק תנאים ואמוראים מערכת ר' יוסי הכהן מביא משלשלת הקבלה די"א שזהו יוסף בן גוריון. ב) בריטב"א גיטין לו, א בד"ה ואמר ר' חסדא... ובספר ר' יוסף בן גוריון.

* * *

בהערות ותיקונים לתניא קכח, ב וז"ל בהעתקה כת"י כמש"ל. וצ"ע הכוונה. ולהעיר שכן הוא גם בדרך מצותיך מ, ב.

* * *

בתשובות הגאונים (אסף ירושלים תש"ב) ע' 145 (שוב מצאתי שהועתק גם באוצר הגאונים לסנהדרין יב, א) וז"ל: בקשו לקבוע נציב אחד (סנהדרין יב, א. המו"ל וכן כל הבא לקמן בחצאי עיגול) בקשו לעבר (את ה) שנה חדש אחד ומתי קובעין אתו (אותו) בחדש אב וכך המנהג עד הנה שבחדש החמישי מעבירין (מעברין) את השנה.

ובהערות המו"ל שח ע' 147 הגאון מוסר לנו איפוא על
המנהג שנהגו בזמנו ראשי הישיבה של ארץ ישראל. מאן המביא
ידיעה זו בספרו

מעיר על זה שהגאון בן מאיר שלח את בנו "בחדש הרביעי"
לירושלים שיכריז על סדרי המועדות של השנה הבאה... אבל אולי
הי' זה מקרה מיוחד, כי בן מאיר הזדרז בדבר והקדים את
הזמן. ואפשר גם שיש להבדיל בין עבור שנה ובין קביעת
המועדים בשנה רגילה. עכ"ל המו"ל שח.

ולאור כל הנ"ל אולי אפשר לפרש דברי הלקח טוב בא
יב, ב כפשוטן: מה אחת בית דין אף לדורות בית דין שלא
תהא השנה מתעברת אלא עפ"י בית דין כך עושין בארץ ישראל
לפני ראש הישיבה.

* * *

בלקוטי שיחות ח"ט ע' 253 הערה יהפכו... לשמחה: בין
שאר הציונים מצוין לאוה"ת מסעי ע' א' שפד ויש לעיין הלא
זה נדפס ג"כ באוה"ת תשא ע' ב'א ומדוע מצוין דוקא למסעי.

דרך אגב מאמר הנ"ל נדפס לאחרונה במאמרי אדה"ז
נביאים ע' ריד וראה מ"ש הרב ב.פ. בגליון נצבים וילך.

הרב שמואל דוד ח. הכהן
- ברוקלין נ.י. -

לזכותו ולזכות
בני משפחתו שיחיו

נדפס ע"י

א' מאנ"ש שיחיו

3